

מאת אורי אבנרי

14 - 12 במרץ 1972

האם מותר לאלופים

(מיל.) למכור מידע?

אי: שר-הביטחון

מאת: ח"כ אורי אבנרי

בעיתונות פורסמו דבריו של מר מאיר עמית, שהופיע כעד מומחה במישטס הביטוח של חברת פאן-אמריקאן, בקשר לפרשת חטיפתו והריסתו של מטוס החברה ב־17 קהיר בספטמבר 1970.

מר עמית אמר בבית-הדין המישטס, כי הוא קורא בקביעות את דו"חות המודיעין, ובכללם את הדו"ח השבועי המ־סכס.

כן טען מר עמית, כי דברים שהופצו בעלון של מיש־רדי-החוק, ושבהם נאמר כי הטירו הערבי הוא פעילות מאורגנת שלא תוכל להמשיך להתקיים ללא תמיכה ועי־דוד המתקבלות מממשלות ערב — אינם מדוייקים.

הנני מבקש לדעת:

- (1) האם מקבל מר עמית את דו"חות המודיעין, ובכ־ללם את הדו"ח השבועי המסכס?
- (2) אם מקבל מר עמית דו"חות כנ"ל — מהם הנני מוקים לכך?
- (3) האם מותר למר עמית לעשות שימוש באינפור־

אלוף (מיל.) מאיר עמית

- מציה, שהינו מקבל, למחן עדות בבית-הדין המישטס אמריקאי?
- (4) האם ביקש מר עמית אישור מטעם שר-הביטחון או שילטונת צה"ל, כטרם החליט להופיע בפני בית-הדין המישטס אמריקאי כעד מומחה?
- (5) האם גם מר יושפט הרכבי, שהופיע באותו מיש־פט, מקבל את הדו"חות הנ"ל?
- (6) האם בירר שר-הביטחון אם מקבלים אלופי המי־לואים הנ"ל שכר תמורת עדותם?
- (7) האם מקבל מר חיים הרצוג, המשמש כיועץ של חברות הביטוח המעורבות את הדו"חות הנ"ל?
- (8) האם נכונה טענתו של מר עמית, כי הדברים הכלולים בעלון הנ"ל אינם מדוייקים?

אי: שר החוק

מאת: ח"כ אורי אבנרי

הסיפור שמאחורי המעשה: איך

ומדוע הוכשל חוק

בחירת ראשי הערים

דמוקרטיה, היא כה מסוכנת, שיותר להקריב עניינים פחות חשובים למען המאבק לסיכולה. רוב חברי הוועד הביוריסטי קיבלו דיעה זו, אחרי שאמנון זכורוני ואני הסברנו אותה בישיבות ובשיחות פרטיות רבות.

אחרי ההחלטה העקרונית, היה צורך לבחור בשיטה היעילה ביותר. זה לא היה קשה. נקודת המפתח היתה הדרישה של כמה סיעות ש-ראשי-העיר ייבחר רק אם קיבל 50% מהקולות — סעיף שמפא"י פחדה מפניו. החלטנו לרכוז את כל כו־חותינו לקבלת הסתייגות זו — בידענו שאחרי קבלתה, יכשיל המערך עצמו את קבלת הצעת-החוק. לא קל היה לאחד את כל הסיעות סביב עניין זה. כי הופעל לחץ נגדי חזק מאוד. חלוקת הכוחות היתה כך: בעד הצעת-החוק, כפי שחזרה מן הוועדה, עמדו להצביע כל חברי המערך, שהובאו בתוקף צוג'וס, יחד עם הגורמים הערביים. יחד: לכל היותר 54 קולות, מהם כמה חולים ותיי־רים בחו"ל.

בעד ההסתייגות עמדו להצביע כל המיפלגות המת-גדות עקרונית לבחירה אישית של ראשי-ערים, מפני שחששו שחבריהם במועצות העיריות יפסידו את עמ־דוּת-המיקוח שלהן (חרות, מפ"ם, הסיעות הדתיות והקומוניסטיים). גם הליברלים, שתמכו בבחירה אישית, אבל רצו שיהיה צורך ברוב של 50% וקול אחד, עמדו להצביע בעד ההסתייגות. יחד: לכל היותר 55, מהם חולים ונעדרים. במצב זה, היתה החכרעה בידי ארבע הסיעות ש-תמכו בבחירה אישית של ראשי-ערים, אך עומדות ב־מאבק נגד קנוניית עופר—באדר: סיעתנו, ל"ע, ע"מ והמרכז החופשי. שיכנענו את כל אלה להצביע בעד ההסתייגות. אבל ברגע האחרון, תחת לחץ כבד של אנשי רפ"י במערך, הפכו אנשי ע"מ את עורם, והחליטו להצביע בעד הצ-עת-החוק המפא"יית, ונגד ההסתייגות. (ע"מ חוששים לסיכוייהם בבחירות, אם לא יקבלו תמיכה גלוויה מצד דיין ושות' במערך. לכן הם שבויים בידי אנשי רפ"י, ובעקיפין בידי מיפלגת העבודה.) רגע לפני ההצבעה, לא ידע איש איך ייפול דבר.

ההמשך כבר ידוע. כאשר הורמו הידיים בעד ונגד ההסתייגות המכרעת, אחרי נאום איש גח"ל ונאום שלי (ראה להלן), בנוכחות גולדה מאיר ורוב חברי הממשלה, היתה המתחוחת עצומה. דרשתי שהספירה תיעשה בידי שני חברי-הכנסת, והיו"ר מינה את יונתן יפרח מהמערך ואותי כמזכרים. כאן היה אינטרמצו קומי. קשה מאוד למנות את קולות הח"כים, כשהמליאה מלאה. יפרח הצליח לבלבל אותי, ונתקבלה תוצאה של 53 בעד ההסתייגות, ו־57 נגדה — ניצחון של המערך. היה ברור שתוצאה זו לא יכלה להיות נכונה, מפני שלא נכחו 110 איש באולם. ערכנו ספירה שניה, ב־איטיות ובהקפדה, ואז נתקבלה התוצאה המכרעת: 55 בעד ההסתייגות, 53 נגד. הצעה בעלת תוכן דומה, אך בעלת פיתרון שונה, נתקבלה ב־54 נגד 52. (בשתי ההסתייגויות נקבע שייבחר בסיבוב הראשון רק מי שזכה ב־50% וקול אחד. אם איש לא זכה ברוב כזה, קבעה הסתייגות אחת שיערך סיבוב שני של בחירות. ההסתייגות השנייה קבעה שבמקום סיבוב שני תיערך הבחירה במיקרה זה במועצת-העירייה.)

למעשה מתה הצעת-החוק ברגע זה. אבל היא עוד המשיכה לפרפר שעה, כשהמערך התכנס להתייעצות. אפשר היה — וזוהי הדרך הרגילה — לדחות את ההצבעה הסופית בשבוע, כדי לאחד את ההסתייגויות שנתקבלו ולתת לכולם זמן לחשוב ולתיעץ. אבל אני שי מפא"י רצו להרוג את החוק המתוקן מייד. וכך, למרות שאי-אפשר היה כלל לקבל הצעת-החוק ובו שני סעיפים הסותרים זה את זה, הועמדה הצעה כולה לקריאה שלישית, ואז הופלה ברוב גדול (המערך, כל הדתיים, כל הקומוניסטיים). לעומת זאת הצביעו ל"ע, ע"מ והמרכז החופשי בעד הצעת-החוק.

למחרת חיום, התחילה אורגניה של צביעות. כל אחד האשים את זולתו במעשה-הרצח. וכולם צדקו. ורק מעטים ידעו שהגלגל הקטן, שהפעיל את ה-מכונה אשר שמה קץ לקומדיה של בחירת ראשי-הערים, תוכנן על-ידי סיעתנו.

הרעיון הראשון לחוקק חוק לבחירתם האישית של ראשי-הערים נולד בשני מקומות: רפ"י ול"ע. זה היה עוד בכנסת הקודמת. הצבעתי אז למענו בקריאה ה-טרומית — כי גם לדעתי דרושה רפורמה בעיריות. ואם כי בחירה אישית כזאת לא תפתור את כל הבעיות, וגם תיצור כמה בעיות חדשות, הרעיון הכללי הוא חיובי.

אולם שליטי מפא"י לא התלהבו מזה. הם חששו שבחירה אישית תביא להחלשת העסקנים, תשחרר במיקצת את ראשי-הערים משילטון מרכזי-המיפלגות (קרי: הגוש), ואולי תעלה לשילטון כמה אנשים בלתי-מיפלגתיים טובים.

כדי לבלוע את רפ"י, הסכימו שליטי מפא"י בכל זאת לחוקק חוק כזה. גולדה מאיר ראתה זאת בעין רעה מאוד, ויש אומרים שהיא התפטרה ממזכירות מפא"י בגלל הסכמה זו.

הצעת-החוק הובאה לקריאה ראשונה, שוב הצבעתי למענה, וועדת החוק-החוקי-ומישטס של הכנסת התחיי-לה לטפל בה.

תוך כדי כך השתנתה הצעת-החוק עד בלי הכר. במיוחד הוכנסו בה שלושה מוקשים, שהפכו את כל הקערה על פיה:

- נקבע שזכה בבחירות מועמד שקיבל 40% מן הקולות.
- נקבע שאם איש לא קיבל 40%, ייבחר ראש-העיר על-ידי מועצת-העירייה, כמו עד כה.
- נקבע שראשי-העירייה כלל לא צריך להיות תושב קבוע של העיר, אלא עליו רק לעבור ולגור בעיר חצי שנה לפני הבחירות.
- רפ"י מכרה את עקרונותיה תמורת נזיד-עדשים, והסכימה לתיקונים אלה. כך עשו גם ל"ע. הצעת-החוק הונחה על שולחן הכנסת, לקריאה שניה ושלשית, ב־צירוף הסתייגויות רבות — ובכללן הסתייגויות של סיעתנו.

אולם בינתיים קרה משחו, שעתידי היה לקבור את החוק.

כאשר התחיל המרי הפרלמנטרי של הסיעות הקט-נות, נגד קנוניית עופר-באדר, חיפשתי רעיון חדש ש-יביא לפיצוץ הקואליציה הבלתי-ידיקדושה של המערך-גח"ל, וגם לפיצוץ ההסכמה בתוך המערך עצמו. עלה על דעתי להשתמש בחוק ראשי-העיר כדי להטמין חו־מרי-נפץ בתוך המערך ובתוך גח"ל. לכן הצעתי לוועד הביוריסטי של הסיעות הקטנות להודיע לאנשי רפ"י שנכשיל את הצעת-החוק שלהם, אם הם לא יביאו לביטול קנוניית עופר-באדר. אולם אנשי רפ"י, המתנגדים בשיחות פרטיות בתוקף לקנו־ניית עופר-באדר, פחדו להתמרד. לעומת זאת השיגו מעסקני מפא"י הבטחה שחוק ראשי-העיר יובא לאי־שור הכנסת לפני שתובא קנוניית עופר-באדר להצבעה סופית. וכך קרה. נשארה רק תיקווה אחת: להכשיל את חוק ראשי-העיר, ועל-ידי כך לפתור מחדש את כל הוויכוחים בתוך המערך עצמו. בהתאם לכך הצענו לסיעות האח-רות את הטכסיסים שנקטו לבסוף.

האם היתה גישתנו מוצדקת? או שמא צודקים ה-פרשנים התמימים, שטענו לאחר מכן שהכשלנו חוק טוב בגלל עניינים שאינם קשורים לעניין?

עם כל הכבוד, אותם פרשנים אינם יודעים על מה הם שחים.

גישתנו היתה צודקת לגמרי, בגלל השיקולים ה-באים:

- באווירה החדשה, שנוצרה בעקבות קנוניית ער-פר-באדר, מסוכן למסור סמכויות ביצעיות בידי רא-שי-ערים, שכימעט כולם יהיו ממונים של הגוש במפא"י.
- הצעת-החוק, כפי שחזרה מן הוועדה, היתה רעה ופסולה כשלעצמה.
- קנוניית עופר-באדר, ההורסת את יסודות ה-

1970. ושבו נאמר כי הטירו הערבי הוא פעילות מאור־גנת. ושכפועלות מאורגנות לא יוכל להמשיך להתקיים אף שבוע ללא התמיכה העידוד שהיא מקבל מממשלות ערב. מר עמית אמר שהדברים האלה אינם מדוייקים.

במישטס המתנהל בארה"ב הופיע כעד מר מאיר עמית, שכיהן כראש המודיעין הישראלי. במהלך עדותו נתבקש מר עמית להגיב על עלון של משרד-החוק, שהפיצה ישראל באו"ם, ב־20 בנובמבר